

NÁVRH ZÁVĚRŮ 1. NÁRODNÍ KONFERENCE O ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI 25. 1. 2017

Ústav pro zdravotní gramotnost zorganizoval 1. národní konferenci o zdravotní gramotnosti jako reakci na zjištění, že téměř 60% obyvatel České republiky starších 15 let vykazuje sníženou úroveň zdravotní gramotnosti. Tento údaj byl získán s pomocí mezinárodně srovnatelné metodiky.

Nízká úroveň zdravotní gramotnosti v České republice je krajně nežádoucí. Jde o problém, který postihuje více než polovinu populace, zhoršuje zdraví lidí, snižuje kvalitu života a zvyšuje náklady na zdravotní péči.

O nízké úrovni zdravotní gramotnosti v České republice svědčí i vysoká spotřeba cigaret a alkoholu, vysoký výskyt nadváhy i obezity a dalších rizikových faktorů spjatých s chronickými neinfekčními nemocemi. Kritická situace je zejména v některých sociálních skupinách, a to u dětí a mládeže, u sociálně a ekonomicky deprivovaných skupin a u seniorů.

I když narůstají snahy o zlepšení zdravotní gramotnosti, dosud chybí jejich potřebná koordinace, metodické ujasnění a zejména potřebné hodnocení. Průběh konference doložil, že je žádoucí posílit výzkum, vzájemnou informovanost a spolupráci. Dosavadní nepříznivá situace by se měla stát podnětem pro zásadní organizační i koncepční změny.

1. Národní konference o zdravotní gramotnosti potvrdila, že význam zdravotní gramotnosti si uvědomuje rostoucí počet subjektů, a že zdravotní gramotnost může být rozvíjena celou řadou metod.

- **Komunitní projekty**, především aktivity Národní sítě zdravých měst dokládají, že zdravotní problematika se pro občany stává motivem společných aktivit posilujících zdravotní gramotnost veřejnosti a odpovědnost občanů za péči o zdraví.
- V kontextu **podpory zdraví a zdravotní výchovy** jsou připravovány edukativní materiály, které jsou součástí úsilí, směřujícího ke zdravotně gramotné společnosti.
- Význam **zdravotníků a zdravotnických zařízení** při zvyšování zdravotní gramotnosti je podstatný. Dostupnost, vstřícnost a srozumitelnost zdravotnického systému je rovněž neopominutelnou součástí zdravotně gramotné společnosti. Neocenitelným přínosem je práce praktických lékařů.
- Role **školství, výchovy a vzdělávání** je pro dlouhodobý rozvoj zdravotní gramotnosti nepostradatelná. Zdravotní gramotnost dětí výrazně předznamenává jejich zdravotní i životní osud.
- Významnou roli v nabídce důvěryhodných informací mohou hrát veřejné **knihovny**, stejně jako důvěryhodná **média**, nabízející vědecky podložené informace.

Diskuze na konferenci poukázala na některé dílčí názorové rozdíly, a to jak pokud jde o význam zdravotní gramotnosti, tak co se týče metod jejího rozvoje. Různorodost názorů není překážkou společného úsilí směřujícího ke zlepšení zdravotní gramotnosti. Je užitečné o zdravotní gramotnosti jednat, seznamovat se s dosavadními zkušenostmi, osvojovat si společnou teoretickou základnu a zachovat si otevřenou mysl vůči všem podnětům, které by mohly být užitečné.

Účastníci konference vysoce oceňují odbornou a organizační pomoc Kanceláře WHO v České republice, a to jak při práci Pracovní skupiny pro zdravotní gramotnost, tak pokud jde o přípravu i vlastní průběh 1. Národní konference o zdravotní gramotnosti. Materiály WHO tvoří dobrou obsahovou i metodickou základnu dalšího rozvoje zdravotní gramotnosti.

DOPORUČENÍ 1. NÁRODNÍ KONFERENCE O ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI:

- 1. Zásadní význam má výzkum**, opírající se o mezinárodně ověřené metodiky, umožňující potřebné srovnání a poukazující na dosavadní slabá místa. Na reprezentativní výzkum zdravotní gramotnosti provedený v roce 2016 by měla navázat šetření sledující proměny zdravotní gramotnosti v souvislosti se snahou o její zvyšování.
- 2. Je žádoucí vytvořit organizační základnu soustavné spolupráce se všemi, kterým je rozvoj zdravotní gramotnosti blízký.** Je nezbytné hledat spojence ve všech oblastech, vysvětlovat důležitost zdravotní gramotnosti a její zdravotní i ekonomický přínos. Jako vhodnou organizační formu pro potřebnou spolupráci konference navrhuje Alianci pro zdravotní gramotnost, jejíž organizační a informační základnou by byl Ústav pro zdravotní gramotnost (www.uzg.cz). Členem Aliance by se mohl stát každý. Podle potřeb by postupně specifikovala svoji organizační strukturu. Aliance by usilovala o koordinaci aktivit, výměnu zkušeností a organizovala by pravidelné konference, na nichž by bylo možné prezentovat získané poznatky. Základním právem i povinností člena by bylo informovat o tom, co se v této oblasti udělalo, co se povedlo i nepovedlo a co by pomohlo ostatním.
- 3. Situační dokument** předložený na konferenci by měl být pojímán jako motiv k vlastním úvahám o možnostech rozvoje zdravotní gramotnosti. Každý by si měl položit základní otázku, co by mohl udělat pro zdravotní gramotnost. Zmíněná otázka je důležitá i pro všechny organizace, instituce, zařízení i pracoviště. Zkušenosti, vzdělání a organizační možnosti zavazují.